

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 22/2022-10

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2Tdo/13/2020 z 21. apríla 2020 a proti jeho postupu v tomto konaní takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**
2. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 4. júna 2020 doručená ústavná sťažnosť z 29. mája 2020 a jej doplnenie z 31. mája 2020 precizujúce sťažnostný petit. Sťažovateľ sa v ústavnej sťažnosti spísanej bez právneho zastúpenia domáha vyslovenia porušenia čl. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 2 a čl. 47 ods. 3 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1, ods. 3 písm. b), c) a d), čl. 13 a čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní o dovolaní sťažovateľa vedenom pod sp. zn. 2Tdo/13/2020 a jeho uznesením z 21. apríla 2020.

2. Sťažovateľ doručil ústavnému súdu 30. júla 2020 podanie, v ktorom doplnil niektoré svoje skutkové tvrdenia uvedené v ústavnej sťažnosti, a 22. októbra 2020 podanie, ktorým oznámil ústavnému súdu svoje prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody a zároveň adresu, na ktorej sa bude zdržiavať.

3. Sťažovateľ bol rozsudkom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) č. k. 36T/32/2019 z 30. mája 2019 spolu s ďalšími tromi spoluobvinenými uznaný vinným zo zločinu útoku na verejného činiteľa podľa § 323 ods. 1 písm. a) a ods. 3 písm. a) Trestného zákona, prečinu útoku na verejného činiteľa podľa § 323 ods. 1 písm. a) Trestného zákona a prečinu výtržníctva v spolupáchateľstve podľa § 20 k § 364 ods. 1 písm. a) Trestného zákona.

4. Sťažovateľ sa na hlavnom pojednávaní k spáchanej trestnej činnosti priznal a urobil vyhlásenie o vine. Po vyhlásení rozsudku sa výslovne vzdal práva podať odvolanie.

5. Proti rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ 4. novembra 2019 dovolanie, ktoré doplnil prostredníctvom obhajcu 11. novembra 2019, a to z dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

6. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľa podľa § 382 písm. d) Trestného poriadku odmietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

7. Sťažovateľ tvrdí, že v jeho prípade bolo v prípravnom trestnom konaní zásadne porušené jeho právo na obhajobu, čo ho podľa § 257 ods. 5 Trestného poriadku oprávňuje podať dovolanie napriek tomu, že urobil na hlavnom pojednávaní vyhlásenie o vine. Napriek tomu sa najvyšší súd jeho dovolaním a v ňom uvedenými dôvodmi nezaoberal a odmietol ho ako neprípustné, čím zasiahol do jeho práv sumarizovaných v bode 1 tohto rozhodnutia. V postupe najvyššieho súdu sťažovateľ vidí porušenie svojho práva na obhajobu aj tým, že mu v dovolacom konaní nebolo doručené vyjadrenie prokurátora zo 4. marca 2020 a z 8. apríla 2020. Postup aj rozhodnutie najvyššieho súdu označil za zmätočné a nepreskúmateľné.

8. V petite svojej sťažnosti navrhol okrem vyslovenia porušenia základných práv a práv napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zrušiť a priznať mu finančné zadosťučinenie vo výške 10 000 eur.

9. Sťažovateľ požiadal o ustanovenie právneho zástupcu z radov advokátov na zastupovanie v konaní pred ústavným súdom, pretože na jeho zabezpečenie nemá finančné prostriedky.

10. V doplnení ústavnej sťažnosti doručenom ústavnému súdu 30. júla 2020 sťažovateľ uviedol, že na základe oboznámenia sa s trestným spisom zistil, že prokurátor sa k jeho dovolaniu vyjadroval podaniami zo 4. marca 2020 a z 8. apríla 2020. Z doručenky k zásielke, ktorá mu bola doručená 16. marca 2020 a ktorá obsahovala oznámenie o predložení spisu sp. zn. 36T/32/2019 najvyššiemu súdu na rozhodnutie o dovolaní, sťažovateľ zistil, že mu bolo doručované aj vyjadrenie prokurátora zo 4. marca 2020, avšak toto sa v obálke nenachádzalo. Na základe uvedeného sťažovateľ pripúšťa, že okresný súd mu doručoval vyjadrenie prokurátora zo 4. marca 2020, avšak nikdy mu nebolo doručované vyjadrenie z 8. apríla 2020. Ďalej sťažovateľ poukázal na to, že v priebehu trestného konania nebolo rozhodnuté o jeho námietkach zaujatosti podaných voči orgánom činným v trestnom konaní. V závere upravil petit ústavnej sťažnosti v časti požadujúcej priznanie finančného zadosťučinenia na sumu 30 000 eur.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

12. Sťažovateľ namieta porušenie svojich práv postupom najvyššieho súdu, ktorý mu v konaní o jeho dovolaní nedoručil vyjadrenia prokurátora a zároveň sa žiadnym spôsobom nevysporiadal s jeho dovolacími námietkami. Trvá na tom, že jeho dovolanie nebolo neprípustné, preto nemalo byť odmietnuté podľa § 382 písm. d) Trestného poriadku. Dovolacie dôvody, ktoré sťažovateľ uplatnil, zodpovedali dôvodom podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, a teda mu v zmysle § 257 ods. 5 Trestného poriadku umožňovali podať dovolanie napriek tomu, že na hlavnom pojednávaní okresného súdu urobil vyhlásenie o vine a výslovne sa vzdal odvolania.

13. Podľa § 257 ods. 5 Trestného poriadku ak obžalovaný na hlavnom pojednávaní vyhlásil, že je vinný zo spáchania skutku alebo niektorého zo skutkov uvedených v obžalobe alebo urobil vyhlásenie podľa odseku 4, súd v tomto rozsahu postupuje primerane podľa § 333 ods. 3 písm. c), d), f), g) a h) a zároveň obžalovaného poučí, že súdom prijaté vyhlásenie o vine, ako aj súdom prijaté vyhlásenie, že nepopiera spáchanie skutku uvedeného v obžalobe, je neodvolateľné a v tomto rozsahu nenapadnuteľné odvolaním ani dovolaním okrem dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c).

14. Podľa § 372 ods. 1 Trestného poriadku oprávnené osoby okrem ministra spravodlivosti môžu podať dovolanie len vtedy, ak využili svoje zákonné právo podať riadny opravný prostriedok a o ňom bolo rozhodnuté. Obvinený a osoby uvedené v § 369 ods. 5 môžu podať dovolanie aj vtedy, ak riadny opravný prostriedok podal prokurátor alebo poškodený a odvolací súd rozhodol v neprospech obvineného. Generálny prokurátor môže podať dovolanie aj vtedy, ak riadny opravný prostriedok podal obvinený a odvolací súd rozhodol v jeho prospech.

15. Podľa § 382 písm. d) Trestného poriadku dovolací súd na neverejnom zasadnutí uznesením, bez preskúmania veci, odmietne dovolanie, ak nie sú splnené podmienky dovolania podľa § 372 alebo § 373 ani po postupe podľa § 379 ods. 1.

16. Najvyšší súd v napadnutom uznesení konštatoval, že sťažovateľ nesplnil podmienku dovolania podľa § 372 ods. 1 prvej vety Trestného poriadku, a to využitie zákonného práva podať riadny opravný prostriedok. Sťažovateľ sa podľa najvyššieho súdu „*po vyhlásení rozsudku výslovne vzdal práva podať odvolanie. Odvolanie nepodal ani prokurátor a poškodený (a odvolací súd nerozhodol v neprospech obvineného). Nesplnenie tejto podmienky je neodstrániteľnou vadou dovolania, ktorá má za následok odmietnutie dovolania podľa § 382 písm. d) Trestného poriadku*“.

17. Ústavný súd, poukazujúc na citované závery najvyššieho súdu, konštatuje, že napadnuté rozhodnutie nevykazuje žiadne známky svojvôle alebo arbitrárnosti. Najvyšší súd rozhodol v tomto prípade plne v súlade s citovanými ustanoveniami Trestného poriadku a zároveň v súlade so stabilizovanou judikatúrou všeobecných súdov týkajúcou sa výkladu ustanovenia § 257 ods. 5 Trestného poriadku (napr. uznesenie najvyššieho súdu č. k. 4Tdo/47/2019 z 10. decembra 2019, m. m. č. k. 3Tdo/60/2015 z 9. decembra 2015), z ktorej vyplýva, že v prípade vyhlásenia o vine sa výnimka o možnosti podať dovolanie z dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku nevzťahuje na obvineného, a to s poukazom na § 369 ods. 2 Trestného poriadku.

18. Je zjavné a nespochybniteľné, že sťažovateľ ako dovolateľ nesplnil podmienku uvedenú v § 372 ods. 1 Trestného poriadku (nevyužil svoje zákonné právo podať riadny opravný prostriedok, pretože sa ho výslovne vzdal). Najvyšší súd, ktorý aplikoval dotknuté ustanovenia Trestného poriadku a odmietol podané dovolanie bez preskúmania veci pre nesplnenie v zákone špecifikovanej podmienky, postupoval v plnom súlade so zákonom, tak ako mu to ukladá relevantná právna norma. Najvyšší súd, ktorý postupoval spôsobom, ktorý mu ukladá zákon, nemohol nijakým spôsobom zasiahnuť do základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj do ďalších v ústavnej sťažnosti uvedených práv. Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu totiž všeobecný súd nemôže porušiť základné práva zaručené ústavou či medzinárodnou zmluvou, ak koná vo veci v súlade s procesnoprávnymi predpismi upravujúcimi postupy v príslušnom právnom konaní. Takýmto predpisom v posudzovanej veci je Trestný poriadok (m. m. I. ÚS 360/08, IV. ÚS 36/04, IV. ÚS 252/09, I. ÚS 188/2016, III. ÚS 584/2021).

19. Uvedené skutočnosti, ktoré sa pretavili do ústavne konformného odmietnutia dovolania sťažovateľa z dôvodu jeho neprípustnosti, majú význam aj pre posúdenie námietky sťažovateľa týkajúcej sa porušenia jeho práva na obhajobu tvrdeným nedoručením vyjadrenia prokurátora z 8. apríla 2020.

20. Ústavný súd v intenciách rozhodovacej činnosti Európskeho súdu pre ľudské práva stabilne judikuje, že kontradiktórnosť konania, ktorá je nerozlučne spätá s princípom rovnosti zbraní, je univerzálnym právnym princípom platným v celom právnom poriadku a súd každého druhu a inštalácie ho musí plne rešpektovať. Dôvodom je fakt, že jednou z jeho hlavných funkcií je oboznámiť účastníka konania so všetkými dokumentmi a dôkazmi, ktoré môžu ovplyvniť rozhodnutie, a poskytnúť mu možnosti sa k nim vyjadriť. Ide predovšetkým o dôkazy, stanoviská a vyjadrenia protistrany v konaní alebo dôkaz, resp. stanovisko nezúčastneného subjektu (znalec, svedok a pod.) či zabezpečené samotným konajúcim orgánom z vlastnej iniciatívy. Tým sa účastníkovi konania garantuje právo byť vypočutý (audiatur et altera pars), právo na obhajobu (m. m. III. ÚS 220/2018). Ani podľa ústavného súdu však zásada kontradiktórnosti nemá absolútny charakter, pretože existujú aj výnimky z uvedeného pravidla, kde okolnosti prípadu alebo procesnej situácie vylučujú uplatňovanie tejto zásady (napr. rozhodnutie sp. zn. III. ÚS 481/2012). Ústavný súd aj v inom svojom rozhodnutí konštatoval, že kontradiktórnosť konania nemôže prechádzať do roviny „absolútna“ (rozhodnutie sp. zn. II. ÚS 18/2013, IV. ÚS 262/2021).

21. V prípade sťažovateľa bolo jeho dovolanie neprípustné z formálnych dôvodov, preto v rámci dovolacieho konania najvyšší súd v súlade so zákonom a stabilizovanou judikatúrou (bod 17, 18), vecnú stránku dovolania a danosť jeho dôvodov ani neposudzoval.

22. Pokiaľ už zmienenu funkciou kontradiktórnosti konania je oboznámenie obvineného s dokumentmi a dôkazmi, ktoré môžu ovplyvniť rozhodnutie, v prípade sťažovateľa stanovisko prokurátora výsledok konania v prospech alebo neprospech sťažovateľa ovplyvniť nemohlo, keďže dovolanie bolo neprípustné *ex lege* a najvyšší súd nemal inú možnosť, než dovolanie podľa § 382 písm. d) Trestného poriadku odmietnuť bez vecného prieskumu sťažovateľových námietok.

23. Rozdiel medzi formálnym odmietnutím dovolania pre jeho neprípustnosť [napr. podľa § 382 písm. a), b) a d) Trestného poriadku], ktoré nevedie k jeho vecnému prieskumu, a odmietnutím pre absenciu dovolacích dôvodov podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku reflektoval z hľadiska nárokov na kontradiktórnosť procesu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru aj Európsky súd pre ľudské práva (rozsudok Adamčo proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 45084/14, rozsudok 12. 11. 2019, bod 51).

24. V zmysle uvedeného preto ústavný súd konštatuje, že nedoručenie vyjadrenia prokurátora z 8. apríla 2020 v danom prípade nepredstavovalo ústavne významný zásah do sťažovateľových práv.

25. K sťažovateľovej námietke týkajúcej sa porušenia čl. 46 ods. 2 ústavy, ako aj čl. 14 dohovoru ústavný súd konštatuje, že v odôvodnení ústavnej sťažnosti absentuje akákoľvek argumentácia týkajúca sa diskriminácie sťažovateľa. Navyše, čl. 46 ods. 2 ústavy je aplikovateľný na sféru správneho súdnictva, nie trestného konania.

26. Vychádzajúc z uvedených čiastkových záverov, ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde (bod 1 výroku tohto uznesenia) z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

III.1. K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu:

27. V zmysle § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže ustanoviť navrhovateľovi právneho zástupcu, ak navrhovateľ o to požiada, ak to odôvodňujú jeho pomery a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Tieto tri predpoklady na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom musia byť splnené súčasne. Ak hoci len jeden z týchto predpokladov nie je splnený, nemožno žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu vyhovieť (m. m. III. ÚS 265/2014, III. ÚS 588/2015).

28. Ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade u sťažovateľa nie sú splnené podmienky na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom. Z obsahu ústavnej sťažnosti a výsledku jej posúdenia ústavným súdom (ako to vyplýva z časti III tohto uznesenia) je zrejme, že v danom prípade ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti (m. m. III. ÚS 265/2014, III. ÚS 588/2015, II. ÚS 193/2020). Keďže nebol splnený jeden z nevyhnutných predpokladov ustanovenia právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom,

žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu ústavný súd nevyhovел (bod 2 výroku tohto uznesenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. januára 2022

Peter Straka
predseda senátu